

Lakialoite 39

Esko-Juhani Tennilä /va-r ym.: Lakialoite laiksi tuloverolain 66 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Pörssiyhtiöissä ovat viime vuosina yleistyneet järjestelyt, joissa johtajille ja avainhenkilöille tarjotaan osakeoptioita edullisin ehdoin. Järjestelyjen tarkoituksena on kannustaa yhtiöiden johtohenkilöitä yhtiön tuloksen parantamiseen ja pörssikurssien nostamiseen. Viime aikoina optiojärjestelyjen suosiota on lisännyt pörssiyhtiöiden voittojen ja osinkojen kasvu sekä siihen liittyvä pörssikurssien nousu. Helsingin arvopaperipörssissä on osakkeiden hintoja mittaavan HEX-indeksin ennätysarvot ylitetty vuoden 1998 alkupuolella useita kertoja.

Näin tarjotut optioedut ovat kohonneet jo erittäin suuriin summiin. Esimerkiksi Nokia-konsernin johtajien optioedut arvioitiin vuoden 1997 marraskuussa 3 150 miljoonaksi markaksi (Taloussanomat 27.11.1997). Henkilökohtaiset optioedut kohoavat myös erittäin kunnioitettaviksi. Esimerkiksi Nokian toimitusjohtajan Jorma Ollilan optioedut ovat julkisuudessa olleiden tietojen mukaan 62,2 miljoonaa markkaa, Hartwallin toimitusjohtajan Jorma Länsiön optioedut 43,8 miljoonaa markkaa ja Finnlinesin toimitusjohtajan Antti Lagerroosin optiot ovat 33,1 miljoonaa markkaa (Helsingin Sanomat 1.3.1998). Miljoonien markkojen optiovoittoja on luvassa jo useille kymmenille ellei sadoille suuryhtiöiden johtaville toimihenkilöille.

Optioetujen paisuminen herättää monia kysymyksiä nykyisen talous- ja sosiaalipolitiikan perusteista ja samalla talouselämän huipulla noudatettavista moraalisisista periaatteista.

Optiojärjestelyillä jo ennestään suurituloisille ja hyvässä asemassa oleville henkilöille annetaan etuoikeuksia. Optioiden haltijat voivat hankkia pörssiyhtiöiden osakkeita huomattavasti edullisempaan hintaan kuin tavalliset sijoittajat tai säästäjät. Optiot ovat haltijoilleen täysin riskittömiä, sillä optiota ei ole pakko lunastaa, jos osakkeen kurssikehitys on epäedullinen. Tavallisten kansalaisten näkökulmasta on käsittämätöntä, että jo muutenkin miljoonatuloilla elävät yritys-

johtajat hankkivat optioiden avulla itselleen jopa kymmenien miljoonien markkojen lisätulot. On myös vaikea ymmärtää sitä, että yritysjohtajien kannustaminen tehokkaaseen ja hyvään työhön vaatii niin suuria tuloja ja lisäpalkkioita kuin optioeduilla turvataan.

Johtajien kannustaminen optioeduilla ei ole enää missään suhteessa siihen, miten tavallisia työntekijöitä toisinaan palkitaan erilaisilla tulospalkkaus- ja bonusjärjestelmillä. Esimerkiksi Nokia maksoi vuoden 1997 hyvän tuloksen perusteella joillekin henkilöstöryhmille viiden prosentin bonuspalkan, mutta yhtiön johtajien optioedut vastaavat nykyisen pörssikurssin mukaan lähes kolmattaosaa konsernin koko palkkasummasta.

Optiomiljoonat herättävät huomiota myös sen vuoksi, että viime vuosina kansalaisilta on vaadittu uhrauksia lamaan ja valtiontalouden velkaantumiseen vedoten. Sosiaaliturvaa on monilta osin leikattu. Esimerkiksi vuoden 1998 maaliskuussa toteutettu toimeentulotuen leikkaus on pahentanut monien pienituloisten väestöryhmien, erityisesti pitkäaikaistyöttömien ahdingkoa.

Keskustelussa on huomautettu, että yritysjohtajien optioedut sotivat maltillisen tupon linjaa vastaan. Optioiden takia saatetaan kasvattaa yrityksen voittoja työpaikkoja karsimalla ja huonontamalla työntekijöiden ehtoja. On outoa, jos työntekijöitä irtisanoneita johtajia palkitaan miljoonien markkojen optioeduin. Runsaskäitiset optiojärjestelyt edesauttavat tuloerojen kasvua.

Optioiden edullisuuteen vaikuttaa osittain verolainsäädäntö. Niin sanottujen työsuhteoptioiden verotusta on viime vuosina muutettu kahdesti. Vuonna 1994 annetulla lailla (1465/1994) optioedut siirrettiin pääomatulojen verotuksesta ansiotulojen verotukseen. Heinäkuussa 1997 voimaan tulleella lailla (584/1997) poistettiin porsaanreikä, joka mahdollisti optioetujen siirtämisen lapsille tai muille lähiomaisille verotuksen

kiertämiseksi. Verotuksen muutokset eivät ole kuitenkaan vähentäneet edullisten optiojärjestelyjen suosiota.

Mielestämme johtajien optiojärjestelyjä tulisi rajoittaa verotuksen avulla. Optioedusta tulisi tietyn markkamääräisen rajan jälkeen maksaa normaalia tuloveroa ankarampi vero. Tällaisena rajana voisi olla 50 000 markkaa. Raja varmistaisi sen, etteivät kohtuullisiksi katsottavat, esimerkiksi koko henkilöstölle suunnatut optioedut tule normaalia ankaramman verotuksen kohteeksi. Teknisesti verotuksen kiristäminen voitaisiin toteuttaa siten, että optioetu luetaan verotettavaan tuloon puolitoistakertaisena siltä osin kuin se ylittää 50 000 markkaa. Veroaste riippui-

si siten optioedun suuruudesta ja samalla henkilön muiden tulojen vaikutuksesta marginaaliveroasteeseen. Mitä suurempi optioetu on ja mitä suuremmat ovat verovelvollisen muut ansiotulot, sitä korkeammaksi veroaste muodostuu. Kun korkein marginaaliveroaste on nyt keskimääräisellä kunnallisveroprosentilla noin 58,5 prosenttia, hyvin suurten optioetujen verotus kohoaisi lähelle 90 prosenttia. Muutos voitaisiin toteuttaa lisäämällä tuloverolain 66 §:ään uusi 4 momentti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tuloverolain 66 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 66 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1465/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

66 §

— — — — —
Työsuhdeoptioedun arvo luetaan veronalaiseksi ansiotuloksi puolitoistakertaisena siltä osin kuin se ylittää 50 000 markkaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran
vuodelta 1998 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 1998

Esko-Juhani Tennilä /va-r

Veijo Puhjo /va-r

Mikko Kuoppa /va-r